

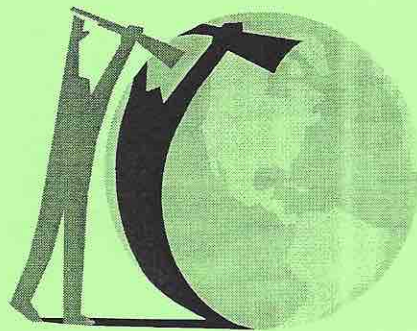
KRISTENT

Perspektiv

4. ÅRG. NR. 4, 2001

Fanatismens ansigt

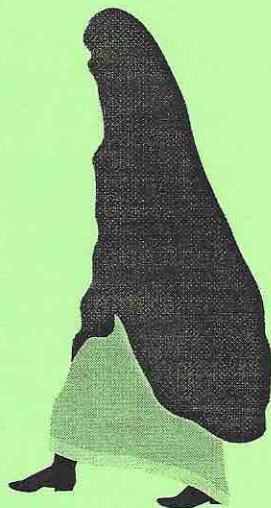
Fanatismen viste den 11. september sit grimme ansigt. Vi frygter og forstår ikke helt det, der driver fanatikerne. Vi prøver at beskrive fanatismens væsen.

Side 2

Troskab mod Skriften

I serien om Skriften og Kirken er vi nået til den sidste artikel. Hvad stiller vi op, når Bibelen ikke giver et klart svar på de spørgsmål, vi stiller?

Side 6

Hjerterum for muslimer

Et multietnisk samfund giver både spændinger, konflikter, men også en mulighed for at nå vor muslimske nabo med evangeliet. Hvilket hjerte har vi for muslimerne?

Side 12

Muddermukke gennemskuer fristelserne

I tredje artikel om Narniabogen "Sølvstolen" kommer rejseholdet ud for flere fristelser. Men Muddermukke er ikke så nem at narre....

Side 15

Julen begynder med Messias

Händels Messias er julens mest spillede klassiske værk. En lovprisning i toner og sang af vor frelser og Herre.

Side 10

Fanatisme

Fanatismen fascinerer og frygtes på samme tid - vi prøver at beskrive dens væsen

Disse bemærkninger er afledt af tragedien i New York den 11. september og af den efterfølgende diskussion, men er først og fremmest mine personlige refleksioner over begrebet fanatisme i videre forstand, også kristnes fanatisme.

Det er traditionel dansk tankegang ikke at lægge ud med for hårde markeringer. Undtagen er den politiske retorik i en valgkampsituation, eller når der er udsigt til at kapre nogle stemmer, men de fleste politikere er kloge nok til i det daglige politiske arbejde at lægge en ironisk distance til deres egen retorik.

Denne tilbageholdenhed er i mine øjne et positivt træk i dansk mentalitet, som sikrer en meningsudveksling i ord og tanker frem for med brosten, knive, rifler og andre våben. At der så også i vores karakter som danskere er en vis vattethed, en vis ironisk distance til alle ting, en frygt for at brænde fingrene eller blive for personligt involveret er bagsiden af denne medalje.

Fanatisme er noget, som generelt ikke ligger til danskere, ja den forekommer os særdeles udansk. Derfor overraskes vi og har meget svært ved overbevisende at forklare fanatismen, når vi møder den.

Fanatisme er i de flestes opfattelse et negativt begreb, men der er også elementer i den, som fascinerer og tiltrækker nogle, og som i kritiske situationer

kan blive den gnist, som antænder en i forvejen anspændt situation. Fanatisme er i gruppen og hos masserne en blind følelse af had, som kynisk opflammes, sættes i brand og dirigeres mod et bestemt mål af ideologer, folkeførere og psykopatisk anlagte guruer.

Fanatikerer fascineres af døden, og fanatismen har en drift mod døden, dæmonisk og inspireret fra Helvede, som den i virkeligheden er. Kærligheden derimod opleves som både skrøbelig og udsat, for der er meget snævre grænser for ens misbrug af andre og gøre sig til herre over dem, dér hvor kærligheden hersker.

Vist er der gruppesolidaritet i fanatismens fællesskaber, men den rækker kun til dem, der er i gruppen, og som blindt adlyder og accepterer det mindste vink fra lederen. Over for modstanderne, de virkelige som de imaginære, er der ingen pardon, hadet er det, som giver en personlig og fælles identitet.

Bibelen og fanatisme

Bibelen har faktisk meget at lære os om fanatisme, selvom selve ordet "fanatisme" ikke forekommer i Bibelen. Ordet er af latinsk oprindelse, hvor det oprindeligt betød sådan noget som "grebet af guddommen", rasende. Gylvendals Fremmedordbog definerer det videre som "lidenskabelig, ensidig og

intolerant kamp for en sag".

Det farlige ved fanatismen er alle de gode og rigtige følelser, der er dens baggrund, men som den totalt forvrænger og forkramper. Fanatisme er følelser, som er blevet forvrængede, og fanatismen er derfor satanisk i sit væsen. For Satan og det onde har ingen skabende kraft, men lever af at forvrænge det gode.

Derfor må vi i en falden verden, som med faldet har åbnet sig for den Onde og for det onde, leve med det paradoks, at det ofte er "gode" mennesker, som ser skævheden i det bestående og raser i deres indre over den skævhed. De ser det som deres kald at befri verden fra dette onde, men udarter ofte til at blive historiens mest infame personer med tusinder, ja millioner af menneskeliv på deres samvittighed.

Den sataniske strategi ligger i at få afsporet "gode" mennesker, så de i deres kamp mod et virkeligt eller forestillet onde, bliver onde og lader sig bruge af den Onde, ham som Jesus kalder "en løgner" og "en manddræber".

Den strategi både afslørede Jesus og afvæbnede i fristelserne i ørkenen, i fristelsen ved Kæsarea, Filippi og i sin død på korset og begivenhederne, som ledte op til domfældelse og død.

Sætter sig i Guds sted

Men hvad er der galt ved at være fana-

tiker, når Skriften selv pålægger os at være nidkær og at elske Herren vor Gud af hele vort hjerte, hele vor styrke, hele vor sjæl og vor næste som os selv? Men Bibelen taler også om en "nidkærhed, som er uden forstand", dvs. en nidkærhed, som foregiver at være på Guds vegne, men som er uden virkeligt kendskab til Gud. Og det er, hvad fanatisme er. Fanatikeren sætter sig i virkeligheden i Guds sted, sætter sig ud over hans bud, og anerkender ikke den begrænsning, Gud ved sine kategoriske opfordringer i budene har sat for menneskeligt magtmisbrug.

Han tiltror ikke Gud magten og evnen til at føre sin vilje ud, måske frygter han også i virkeligheden, at Gud ikke vil det samme som han. Han siger ikke "din vilje skal!", men insisterer på, at Gud skal sanktionere hans vilje; derfor tager han sagen i egen hånd. Fanatisme er imidlertid ikke forbeholdt religiøse mennesker, men forekommer også i den politiske verden og i ideernes verden, men så har politikken eller ideerne ofte antaget religiøs karakter.

Vi behøver bare at spørge hvem Gud er, eller hvordan er vi blevet undervist om Gud. Så burde både jøder, muslimer og kristne kunne indse, hvor håbløst det er for mennesker at gøre krav på at have Gud på deres side, hvis man med det dybest set mener at have rådighed over Gud.

Bogen fortæller os tydeligt, at ingen bare kan driste sig til at tro, at de råder over Gud eller på nogen måde kan få ham til at gøre, som de vil. Bogens folk burde også kunne indse, at ingen af os kan udstede løfter og garantier på Guds vegne. Gud insisterer på sin suverænitæt og sin suveræne frihed til at gøre hvad som helst, han vil på hvilket som helst sted og til hvilken som helst tid (se f.eks. Sl 135:6). Intet kryb af et menneske kan nogensinde formaste sig til at tro, at det kan bestemme over Gud.

Det er netop, hvad fanatikeren tror. Han tror, at Gud ikke alene må stå bag hans sag, men skal føle sig forpligtet til at fremme den og det ikke i overmorgen eller om x-antal år, men her og nu. Attas, som flyver sit kaprede fly ind i World Trade Center, er aldeles overbevist om at gøre Guds vilje, og at Gud nu må og skal belønne ham med Par-

adis. At religiøs fanatisme kan gøre et "godt" menneske så kynisk, så afstumpet, så ondt, er ikke det mindst uhyggelige ved det, som skete den 11. september, ikke den mindste del af tragedien.

Bibelen giver os flere eksempler på, hvordan fanatismen arbejder¹. Koraiternes oprør mod Moses og Aron bærer alle fanatismens træk. De er overbevist om at have retten og have Jahve på sin side, så de stiller frygtløst op til den afgørende duel.

Ligeledes er ørkengenerationens desperade forsøg på at indtage landet efter, at de først har sagt nej til Jahves "tilbud" et tydeligt eksempel på fanatisme, et forsøg på at tvinge Jahve til alligevel at give dem landet, efter at de først selv har afvist det.

Det farlige ved fanatismen er alle de rigtige følelser, der er dens baggrund, men som den totalt forvrænger og forkrammer. Fanatismen er satanisk i sit væsen, for Satan og det onde har ingen skabende kraft, men lever af at forvrænge det gode.

Også i Elias' kamp mod Ba'al-edyrkerne på Karmel er der et element af fanatisme, en form for åndelig overlegenhed, som ikke svarer rigtig til Elias' indre. Blot et ord af Jezabel kan få ham til at gå helt i opløsning. Ved Horeb fortæller Jahve Elias, at det ikke er nødvendigt med det store magtopbud for at sejre. Gud kan udfolde sig og gøre sig gældende som Gud i "den stille sagte susen".

Jeremias var ustandseligt op imod fanatikere, mennesker som troede og truede med, at selvfølgelig ville Gud frelse Jerusalem om så i elvte time; han kunne ikke andet end frelse den, han havde bare at gøre det. Han havde gjort det i Esajas' dage, sandelig ville han gøre det igen.

Jesus var i fare fra fanatiske galilæere, som efter bespisningsunderet med magt ville gøre ham til konge og derefter

med ham i spidsen gå i krig mod de vantro romere. Overfor de letbevægelige fanatiske folkemasser ophidset af ypperstepræsternes og synedriets løgne, formåede Pilatus' kyniske tale til ræson og rimelighed ikke det mindste.

Saulus af Tarsus, som fnøs af vrede og had mod Jesus, er prototypen på en fanatiker, den dødsensfarlige lovtræl og farisæer, som ender som voldsmand, morder, drabsmand, det spor som alverdens Khomeinier og Bin Ladener også følger i. Senere oplevede samme Saulus, nu som apostlen Paulus, det jødiske råds fanatiske og morderiske had til ham ikke mindst kanaliseret gennem folkemængden, som de hidsede op mod Paulus. Beretningen i Ap. G 23:12 ff. indeholder ikke så få fællestrekk med historien om Attas og hans

dramatiske angreb på World Trade center og tusinder af menneskers liv.

Fanatisme lige nu

Der er meget i tiden, som giver fanatismen vind i sejlene, både den politiske fanatisme og den religiøse fanatisme i Islam og i kristenheden. Tiden er apokalyptisk, vi ved ikke rigtig, hvem vi er, hvad vi tror på, og hvor vi er på vej hen. Verden er utrolig splittet mellem dem, som os selv, som har alt for meget og dem, der lever i bundløs nød. Tiden er tillige absurd ved at være dekadent og moralsk på samme tid. Utrolig moralsk, når det gælder miljø, sundhed, politisk korrekthed. Utrolig dekadent, når det gælder sex, ansvarlighed og forpligtethed.

De gamle, de svage, de hjemløse lades konstant i stikken. Den rige, teknolo-

giske verden er besat af en tryghedsnarmani, som giver sig udslag i de mest absurde sikkerhedsforanstaltninger og risikominimeringer og samtidig utrolig sårbar og åben for angreb. Vi ved, vi er omgivet af fjender, men hvem er de? De er blevet ansigtsløse og anonyme. Samfundene falder fra hinanden, etniske konflikter bryder ud her og der, og verden er fuld af tusinder af flygtninge.

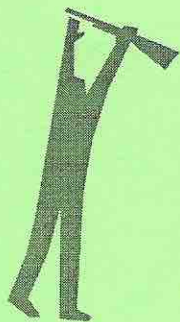
Fortøjningen er revet op, ankret ligesom på havets bund, men skibet er ikke længere forbundet med ankret og driver omkring på må og få båret af bølgerne og brændingerne. Der er grøde og vækkelse i religionerne, gamle som nye, men forvirringen mellem sandt og ægte, mellem sandhed og løgn, mellem Guds tegn og Satans tegn, mellem det, som hidrører fra Sandhedens Ånd, og det, som kommer fra menneskets egen ånd eller endda fra Antikrists ånd, er til at føle på.

Hos mange er der en udbredt fornemmelse af, at vi bevæger os mod enden. "Apokalyptisk" er et ord, som høres på flere og fleres læber. Alle disse ting og flere med dem er apokalyptiske tegn, som Jesus og Bibelen advarer om, når de taler om de sidste tider.

Disse ting giver grobund for fanatisme, og det en fanatisme, som den moderne verden med dens demokratiske, sekulariserede og politiske korrekthedsstænkning ikke begriber, og som den naivt tror, den kan afbøde, bekæmpe og stille i bero ved sociale forbedringer eller ved at få løst konflikten i Mellemøsten. Både sociale forbedringer og en retfærdig løsning af ufreden i Mellemøsten må stå højt på ønskelisten, men det er naivt at tro, at man med disse kommer terroren og fanatismen til livs.

Meget tyder desværre på, at terroren og fanatismen vil blive, til Herren kommer igen, og at vi må lære at leve med den. På en eller anden måde har den været i verden siden syndefaldets dage, hvorfor skulle vi tro, at den var i aftagen i en verden, som befolkningsmæssigt er blevet så meget større, og som nu døgnet rundt er åben for os alle via tele- og satellitkommunikation?

Jeg har ikke så megen indsigt i Islam, at jeg generelt tør sige noget om dens krigeriskhed eller fredelighed. Allehånde meninger er der om det forhold.

Kristendommen afskyr løgn, mord og drab. Et begreb som "hellig krig" er utænkkelig i en kristen sammenhæng, og at løgnen i form af propaganda og falske rygter skulle kunne fremme Guds riges interesser er blasfemisk bare at tænke.

Generelt er det vel sådan, at langt de fleste muslimske mennesker er fredsel-skende og retskafne, men at de mere ekstreme i Islam kan finde belæg for deres ekstremisme herunder den ekstremisme at føre hellig krig mod de vantro.

Kristendommens forhold til fanatismen

Helt anderledes er det på det punkt med kristendommen. Kristne kan være aggressive, og kirken har ført hellig krig. I dag er det noget, som kirken skammer sig over, for vi ved jo godt, at det strider mod alt, hvad Jesus har lært os. Ingen af god vilje kan påstå, at Jesus ønskede bål og død over sine modstandere. Tværtimod bad han om tilgivelse for sine fjender, de som korsfæstede ham, og han befalede sine disciple at vende den anden kind til, når de blev overfuset og angrebet.

Evangeliet er evangeliet om Guds nåde for alle mennesker uden undtagelse. Evangeliet kaldes fredens evangelium, det er budskabet om Guds fred og velbehag i alle mennesker, det er forligelsens ord. Det er et ord om fred vertikalt i forholdet til Gud og fred horisontalt mellem mennesker.

Kristendommen indbyder til engagement, til lidenskabelig kærlighed til Gud og til medmennesket, til at være optaget af og fremme alt, hvad der "er sandt, hvad der er ædelt, hvad der er ret, hvad der er rent, hvad der er værd at elske, hvad der er værd at tale godt om, kort sagt: Det gode og det rosværdige" (Fil 4:8).

Kristendommen afskyr løgn, mord og drab (jvf. 1 Joh 3:11-17), et begreb som "hellig krig" er utænkkelig i en kristen sammenhæng, undtagen måske som en metafor, at løgnen f.eks. i form af propaganda og falske rygter skulle kunne fremme Guds riges interesser er blasfemisk bare at tænke. At true mennesker med død og ulykke, hvis de ikke gør, som vi siger, er så langt fra evangeliets ånd, som noget kan være. "Vi formår kun noget for sandheden, ikke mod sandheden" er en nytestamentelig grundsætning. Kun sandhedens våben er Guds våben, og sandhedens våben er altid Ordet, overbevisningen, bønner, kærligheden, håbet.

Kristne abortmodstandere, der fysisk går til angreb på abortlæger, myrder dem eller brænder deres klinikker ned, er så meget et anslag mod evangeliet, som noget kan være. Livets og skabelsens Gud kan ikke æres ved sådanne midler. En barmhjertig, social og medmenneskelig indsats over for de kvinder, som søger abort, er derimod at ære Gud og også at give flere af dem håb og tillid til at føde deres barn i stedet for at få det fjernet.

I vore sympatier og antipatier som kristne er vi ofte bemærkelsesværdigt lidt gennemtrængt af og oplyst af evangeliets ånd. Det er til stor skam for os selv og til svækkelse af hele kristendommens sag i verden. Kristendom kan ikke andet end vække anstød hos os selv og hos andre. Det sørger evangeliets indhold for. Men kristnes adfærd bør aldrig anstøde.

Vi ser problemerne med de fremmedes tilstedeværelse i vort land, ikke

mindst muslimernes i øjnene, også vi fornemmer i visse former for Islam en virkelig trussel, men det giver os ikke den mindste ret til ikke at behandle det muslimske medmenneske med al ære og respekt og med hensynsfuld medmenneskelighed og næstekærlighed.

Han må naturligvis have ret til at dyrke sin Gud, uden at vi skal nedtone vore rettigheder til at dyrke Gud efter de normer, vi ser nedlagt i kristendommen. Bliver muslimer i vort land forfulgt, hånet og set ned på, må det være vores opgave at beskytte dem, uanset hvad nogle muslimer gør ved vore kristne brødre i Indonesien, Pakistan, Sudan og Saudi-Arabien. For Jesu ord er utvetydigt klare: "Elsk jeres fjender!". På ingen måder kan vi knytte til ved den hetz og det fremmedhad, der fra visse sider pustes til i dette land.

Forholdet til Israel og til araberne i Mellemøsten er også et af de områder, som kalder på udtalte sympatier og antipatier, ikke mindst fra kristent hold. Forsvaret for den ene part sker ofte ensidigt på den andens bekostning, sådan at den ene nærmest gøres til en engel, medens den anden nærmest demoniseres. Alle kristne bør betænke, hvad vi skylder det jødiske folk. Og kirken har mange synder at "sone" over for det jødiske folk.

Nogle kristne er også overbeviste om, at Israel er i deres land efter Guds vilje og i stadfæstelse af Guds løfter til dets fædre. Og det er både respektabelt og rimeligt at fortolke Skriften på den måde. Hvad vi kan komme til at glemme er, at Gud altid har veje og midler til at opfylde sine løfter på en måde, som overgår alt menneskeligt.

Så når kristne opildner og støtter de jøder, som ikke vil indgå i nogen som helst aftale med araberne, som betyder nogen som helst afgivelse af land, heller ikke det land, Israel har erobret fra araberne, og gør det fordi det land er lovet Israel, så gør de sig blinde for, at Gud ikke er afhængig af og heller ikke kan modarbejdes af nogen fanatisme, hverken jøders eller araberes.

Ved at støtte de mest fanatiske jøder i Israel er sådanne troskyldige kristne måske med til at forpurre en midlertidig fred for både jøder og arabere. En fred, som må være alle rettænkende menneskers ønske for Mellemøstens

folk, indtil Herren kommer igen og opfylder forjættelserne på en måde, som både Israel og dets nabofolk kan være tjent med.

Profetier om Israel og landet er en del af Bibelens budskab, men det er ikke Bibelens mest afgørende budskab. Det er ordet om Kristus, Israels Messias og verdens Frelser. Og kun i ham tages dækket bort. Kristne skylder Herren, skylder sig selv og skylder Israel og verden at tænke først og fremmest som

Vi fornemmer i visse
former for Islam en
virkelig trussel, men det
giver os ikke den mind-
ste ret til ikke at
behandle det muslimske
medmenneske med al
ære og respekt.

kristne og som disciple af Jesus. Det betyder "at holde sig fra det onde og gøre det gode, søge efter freden og stræbe efter den" (1 Pet 3:10-12), og det gælder i Israel og i forholdet israelere og arabere imellem, som det gælder i forholdet mellem kristne indbyrdes og i forholdet mellem os og de fremmede i vort land.

Et godt træ, siger Jesus, kendes på dets frugt. En falsk og en sand profet kendes på frugten. Attas så ud fra sine ord ud som et godt træ, men i lyset af frugten, tusinder af menneskers død og den hævn disse liv råber på, var han et dårligt træ. Og som et dårligt træ sluttede han sit liv i verden og som et dårligt træ går han over i historien. Hvilken dom, han møder, når han en dag står foran Guds trone, er det ikke til os at mene noget om. Vi er ikke Gud, og ville vi altid holde os det for øje, ville mange tragedier i vor måde at forvalte livet på kunne undgås. Dette

er den morale, vi kan drage af dette.

Hvad er så Guds svar til fanatikeren og det i os, som ikke tør vente, ikke tør bide på Gud, og som ikke rigtig tror, at han kan klare sig uden os? Hvorfor vi hellere må træde til og hjælpe ham:

*Ve den, der anklager ham,
som dannede ham,
et potteskår blandt skår af ler.
Kan leret sige til ham, der former det:
Hvad er det, du laver?
Kan dit værk sige: Han har ingen
hænder?
Ve den, der siger til sin far:
Hvad er det, du avler?
og til kvinden: Hvad er det, du føder?
Dette siger Herren,
Israels Hellige, som dannede det:
Kræver I mig til regnskab for mine søn-
ner?
Giver I mig besked om
mine hænders værk?
(Esajas 45:9-11).*

Noter:

1. Nogle vil se på det bibelske Israels udryddelse af kana'anæerne som terroristers og fanatikeres værk. Men det er for kortsynet en betragtning. Det sker på Gud Herrens befaling, i hvert fald opfatter Israel det som sådan. Der er etiske og teologiske problemer forbundet med erobringen af Kana'an, som jeg ikke kan gå i dybden med her, men hvad der karakteriserer situationen er snarere Israels modvilje mod at føre Guds plan igennem end fanatisme fra folkets side. Det er i virkeligheden alt for kompromissøgende efter de bibelske fortælleres opfattelse. I den specifikke kontekst, - som altså ikke kan overføres til nogen anden kontekst -, som erobringen af Kana'an udgør i frelseshistorien, er Israel i virkeligheden Jahves "bødler", som eksekverer Guds dødsdom over et folks perversitet og grove krænkelse af Guds grundlæggende pagt med menneskeheden, en dødsdom Jahve allerede har afsagt mere end 400 år før Israels indtagelse af kana'anæernes land. Jahve har givet en ordre i en specifik situation og har bestemt ikke givet et carte blanche til Israel eller noget andet folk til senere at handle på lignende måde. Jeg erkender, der er problemer i dette, men det er ikke et eksempel på fanatisme, snarere det modsatte.

T R O S K A B

MOD SKRIFTEN

Af Louis Nielsen

Når Bibelen ikke giver svar på det, vi søger. Den sidste artikel i serien
Skriften og Kirken.

følge Paulus er Det gamle Testamente helt og fuld tilstrækkeligt til følgende formål:

- Meddele visdom til frelse ved troen på Jesus Kristus.
- Nyttig til undervisning.
- Til bevis.
- Til vejledning.
- Til opdragelse i retfærdighed.

2 Tim 3:15-17.

Går vi denne "checkliste" igennem punkt for punkt, idet vi sammenligner med kirkens og den enkelte kristnes behov, så bekræfter erfaringen, at Bibelen (og nu regner vi Det nye Testamente med) beundringsværdigt opfylder de her opstillede mål.

Vi kan konkludere, at Gud har givet os en tilstrækkelig fyldig åbenbaring af sig selv som den treenige Gud. Af hvordan vi kan kende ham og komme ind i en frelsende pagt med ham, hvordan vi skal leve for at behage ham, hvilke

overordnede mål, vi skal have for vort liv, hvilket håb og hvilken fortrøstning, vi kan have i det nuværende liv og med hensyn til fremtiden og evigheden hos Gud. Af hvordan vi hører sammen med andre troende og af hvilken herlig og evig arv Guds folk har hos ham som hans elskede børn.

Alt det og mere til ville vi være totalt uvidende om uden "De hellige Skrifter". Om alt det væsentlige er vi underrettet og det endda godt underrettet, så meget, at vi ikke har nogen undskyldning for ikke at vide besked.

Vi må også være ydmyge og erkende, at ikke alt det, vi kender, "kender vi endnu, som vi bør kende det", og at vi "kender stykkevis" og at mange ting, ser vi som "i et spejl, i en gåde".

Jeg finder det f.eks. stærkt provokerende og arrogant, når nogen vil gøre sin tænkning til den eneste absolutte, indlysende og ufejlbarlige sandhed, og når det transcendentale og det, som er hinsides bevis og ikke kan bringes

ind under logikkens snævre aksiomer og formler, afvises som sludder og tågesnak.

På samme måde virker det, når kristne er så fastlåste i deres forståelse af Skriften og af den kristne lære, at alle, som ikke ser på det på samme måde som de, enten afskrives som idioter eller som kættere.

Et sådant hovmod og en sådan arrogance er aldrig på sin plads, ikke alene fordi det strider mod ret kristen opførsel, men også fordi det overser den ufuldkomne måde, som vi nu i tiden kender på. Det ville være godt, hvis vi alle skrev os Prædikerens ord bag øre:

"Vogt din fod, når du går til Guds hus. Det er bedre at gå derhen for at høre end for at bringe offer, som tåberne gør, for de forstår ikke andet end at volde ondt. Lad ikke din mund løbe og dit hjerte forhaste sig med at fremføre dine ord for Gud, for Gud er i himlen, og du er på jorden, derfor skal dine ord være få, for drømmen kommer med stor plage, tåbens røst med mange ord". (Præd. 4:17-5:2)

Gud giver ikke altid svar

Mennesker har altid stillet spørgsmål. Vor menneskelige nysgerrighed er stor, og det behøver vi ikke at skamme os over.

At spørge og at undre sig hører med til den måde, Gud har skabt os på. Den dag, vi ikke længere stiller spørgsmål, degenererer vi. Men der er også spørgsmål, som kun Gud kan besvare, og som han ikke altid er til sinds at besvare. Og det gælder både for den enkelte og for vor verden som helhed.

Spørgsmål om historiens udvikling siden Himmelfarten til Herrens genkomst kan Bibelen f.eks. af gode grunde ikke give os konkrete svar på, sådan som Habakkuk f.eks. fik et konkret svar. Nogle af de ord, Habakkuk fik, er også gyldige i historiens videre forløb, og billedligt har vi f.eks. i Johannes' Åbenbaring fremstillet, hvilke kræfter og magter, der gør sig gældende i historien, og hvordan Gud og Lammet reelt styrer den historiske proces.

Dette er skjult for mennesker og anes bare lige af de troende, selvom heller ikke vi altid er i stand til at se og slet

Gud har givet os en tilstrækkelig fyldig åbenbaring af sig selv som den treenige Gud. Af hvordan vi kan kende ham og komme ind i en frelsende pagt med ham.

ikke forstå.

Det er vigtigt, at vi ligesom ikke nulstiller Guds riges historie ved Himmelfarten omkring år 33, for Gud er ved Jesus Kristus historiens absolutte Herre, og historien er under Hans kontrol og må tjene Hans formål, selvom det ikke er givet os at se det og slet ikke hvordan og hvorledes.

Bibelen og fremtiden

Bibelen udtaler sig om og forudsiger, hvad der skal ske i fremtiden, jvf. udtryk som "hin dag", "på den dag", "de dage", "Herrens dag", "Herrens store dag" etc.

Den udtaler sig endda ret detaljeret om fremtiden, men alligevel ikke sådan, at vi kan stille en liste af begivenheder op i en bestemt rækkefølge og sige, at sådan præcist vil det gå. Forsøg på at stille sådanne lister op virker sjældent overbevisende alene af den grund, at der er så megen indbyrdes uenighed mellem dem, som stiller dem op.

Vi risikerer også at fjerne os fra Bibelens fokus, som er Jesus Kristus og Guds vilje om at samle alt i ham.

Bibelens vægtigere sandheder om Guds nåde mod en falden menneskehed, forløsningen i Kristus, syndernes

forladelse, det evige liv, alle tings genoprettelse i Kristus etc. forsvinder ofte i forsøget på at stille disse lister op, og man efterlades med en fad fornemmelse af, at det, det hele går ud på, er at sætte det gammeltestamentlige ur i gang igen, som om, at det vældige, som er sket i Kristus ikke er historiens egentlige og virkelige kulmination.

Man må ikke tage mig til indtægt for, at benægte, at Israel har en plads i udviklingen af frelseshistoriens afsluttende fase, for det tror jeg ganske afgjort, at der er bibelsk belæg for at hævde. Men jeg er bekymret, når frelseshistoriens fokus og endemål bliver Israel og ikke Jesus Kristus.

Heller ikke må vi være blinde for, at Gud nok kender enden fra begyndelsen, men han er ikke bundet af hverken naturlove eller historiske love, hvis sådanne findes, men er altid suveræn fri til at gøre lige, hvad han vil "i himlen og på jorden, i havene og de store dyb" (Sl. 135:6) uden at han på mindste måde bringer sin troværdighed i miskredit eller svigter sin løfter.

Hvad sker der, når vi dør

Vi ville også grumme gerne vide mere besked om det hinsides, hvad vort personlige liv og fremtid angår. Hvad helt præcist sker der med os, det øjeblik vi dør, og hvor er vi, og hvordan er vi indtil den store dag, hvor Herrens røst lyder over gravene, og alle de, som er i Kristus, oprejses i uforkrænkelighed? Hvor ville vi gerne vide det. Men vi ved det ikke; vi har kun brudstykker til et svar, men vi er ikke i stand til at stykke dem sammen, så det danner et præcist billede.

Vi blev frelst til et håb, og vi dør i et håb, men helt eksakt, hvordan håbet er, når vi endelig ser det opfyldt, ved vi ikke, ikke udover, at det vil være ud over al beskrivelse og ud over al sansning og ud over al følelse vidunderligt og herligt.

Samtidig med, at evangeliet skænker os et håb om opstandelse og evigt liv gennem Jesus Kristus, opfatter Bibelen også os mennesker som finitte, dødelige skabninger, som, når vi er døde, er borte både for os selv og for omverdenen.

Tanker om reinkarnation og om kommunikation via et medium mellem os

og de døde afviser Bibelen ikke alene som overtro, men som hedenskab, der som alt hedenskab er dybt nedværdigende for mennesket i dets gudsbilledlighed at beskæftige sig med. Menneskets leg med den okkulte verden udtrykker også, at vi ikke vil anerkende vor begrænsethed, og at vi endog i vor dødelighed er oprørere, som forsøger at gøre os til herre over vor egen skæbne og over liv og død.

**Hvis en tro skal være
levende, må den kunne
"følge med livet" og
kunne inkorporeres i livet,
som det udfolder sig nu
med de udfordringer
og de spørgsmål, som
hører tiden til.**

Lidelsens hvorfor

Der er spørgsmål, vi legitimt stiller, og der er spørgsmål, som endda før de er udtalt, udtrykker vort oprør mod Gud og vor insisteren på, at vi vil bestemme. Hvordan vi spørger siger ikke så lidt om os som mennesker - på godt og ondt. Jvf. den monumentale forskel mellem den måde slangen spørger på, Kain spørger på, Pilatus spørger på, og den måde f.eks. Esajas, Habakkuk, Daniel og Paulus (ApG 9:5) spørger på.

De virkelig afgørende spørgsmål om Gud og om frelse, vi mennesker stiller, er besvaret for os gennem frelseshistoriens fortællinger med deres åbenbaring om Gud og om os, gennem Herrens ord til profeterne (jvf. Heb 1:1) og i fuldkommenhed og til fuldkommenhed gennem Jesus Kristus, både af ham selv og gennem apostlenes forkyndelse af ham og lære om ham.

Men endnu er vi ikke i Himlen. "Det fuldkomne" er endnu ikke her. Vi har fået Helligånden som førstegrøde, og dermed har vi "fået papir på" vor kommende arv hos Gud og en forsmag på samme, men vi sukker efter, at også "vore legemer skal vi blive forløst". Og vi længes efter den "himmel og den jord, hvor retfærdighed bor", som Gud har lovet os.

Når vi mærker forkrænkkeligheden giver det ofte anledning til vore personlige angstfyldte og måske også til tider oprørske spørgsmål: Hvorfor Herre? , hvorfor lige mig? er du vred på mig? straffer du mig? vil du mig det ikke godt? er du ligeglad med mig? har du overhovedet magt og kontrol over min situation?

I den forstand er der ikke den store forskel mellem os og Herrens folk i Det gamle Testamente. Vi spørger som

de og finder ofte de svar, de fik eller ikke fik, relevante for os i den situation, vi er i, men det betyder ikke altid, at vi er tilfredse med svaret.

Ofte har vi svært ved at abstrahere fra vor egen situation og vor oplevelse af noget ondt og ved at lade os "nøje" med det generelle og i Guds øjne aldeles dækkende svar, han har givet os i Kristi kors og i Kristi opstandelse fra de døde.

Et svar, som forvisser os om, at ingen kan være imod os, når han er for os, ingen kan anklage os, når han kender os fri, ingen kan fordømme os, når Kristus lever og går i forbøn for os, ingen kan skille os fra Guds kærlighed, når han har åbenbaret den gennem Jesu Kristi inkarnation, liv, død og opstandelse. Vi er henvist til at "vandre i tro, ikke i skuen", og det har vi så utrolig svært ved at affinde os med.

Livet står ikke stille, hverken for os selv eller i den verden, vi lever og færdes i. En stadig voksende viden og teknologiske muligheder, ingen for bare 50 år siden ville have drømt om, er nu en virkelighed, vi må forholde os til. Med den viden og de muligheder dukker nye spørgsmål op, som Bibelens forfattere ikke kendte det mindste til og følgelig ikke svarer på.

Hvis en tro skal være levende, må den kunne "følge med livet" og kunne

inkorporeres i livet, som det udfolder sig nu med de udfordringer og de spørgsmål, som hører tiden til. Det betyder ikke, at troen står til fals for tiden eller har gjort sig til bydreng for tiden. Tværtimod betyder det, at troen står over tiden, fordi den har sine rødder i himlen hos den evige Gud og i hans skaberord. Derfor overlever troen alle tidsaldre, og har noget vigtigt og afgørende at sige alle tidsaldre, uden den mistes sammenhængen i livet og i historien.

Så langt fra, at troen er umoderne eller forældet, er den forud for tiden og bliver, også når tiden er blevet fortid. Men det er vigtigt at skelne rammer fra indhold. Rammerne ændres med skiftene tider, men indholdet bliver, om end det hele tiden er nødvendigt at finde nye ord at tolke troens virkelighed med.

Atomenergi og miljø

Bibelen siger f.eks. ikke noget om atomenergi. Men atomenergien, som al anden energi, hidrører fra Gud, som skabte universet og universets kræfter. Atomenergien indeholder umådelige kræfter, og kan være farlig, hvis vi ikke omgås den med forsigtighed og omhu, og den kan udnyttes til at udslutte millioner med, hvis vi vælger at bruge den til det.

Men magten over atomet har Gud lagt i vore hænder, som han har lagt skaberværket i øvrigt i vore hænder. Bibelen lærer os ikke noget om atomenergi, og hvordan vi skal omgås den, men det er indlysende klart, at med den åbenbaring, Gud i øvrigt har givet os af sig selv og sin vilje, skal vi afholde os fra at bruge den til destruktive formål.

Men vi har Guds velsignelse til at bruge den som en energikilde under forudsætning af, at vi bruger den ansvarsbevidst og forstandigt, herunder, at vi kan sikre os tilstrækkeligt mod dens utilsigtede og farlige virkninger.

Det samme kan vi sige om miljøet. Bibelen går ikke ind i den moderne miljødebat, men den lader os tydeligt forstå, at vi har ansvar for den omgivende natur, som vi gerne må bruge, men som vi også skal vogte og tage vare på.

Vi må gerne spise af jordens planter og frugter, og vi må gerne lade dyrene tjene os både som brugsdyr og til at spise, men vi skal som de medskabninger de er behandle dem ordentligt, dvs. at de, medens de tjener os, skal have mulighed for at have et godt dyreliv.

At spørge og at undre sig hører med til den måde, Gud har skabt os på. Den dag, vi ikke længere stiller spørgsmål, degenererer vi. Men der er også spørgsmål, som kun Gud kan besvare, og som han ikke altid er til sinds at besvare.

Bioteknik og politik

Igen har Bibelen ikke noget at sige os om moderne bioteknik og alle de muligheder, den åbner op for os. Bibelen fastholder os på, at mennesket er en unik skabning, et kunstværk af Guds hånd kan vi godt kalde det. Så længe vi respekterer dette kunstværks egenart, må vi godt restaurere på det, når det har brug for restaurering, herunder også anvende gentterapi; det forkerte opstår først, når vi fundamentalt vil ændre på et menneskes konstitution eller måske endda ønsker at udslette det. Da overskrider vi vore grænser og handler ondt.

Det er helt i orden, og det er en velsignelse fra Gud af de helt store, at moderne lægevidenskab i så mange tilfælde formår at udsætte døden for os endda med adskillige år. Men det bør ikke gøre os blinde for, at vi alle en dag skal dø. Det er en tvivlsom velsignelse at forlænge livet ud over det punkt, som Bibelen så poetisk omtaler som hans eller hendes "dages fulde tal". Vi bør også lære at tænke mere solidarisk, når det gælder livets længde.

Det er muligt, at vi med en astronomisk dyr behandling kan opnå at få lagt nogle måneder, måske et år eller halvandet til vor livslængde, men hvad hvis det sker på bekostning af mere resourcesvage mennesker eller på bekostning af menneskeliv i den tredje verden, som end ikke har råd til den mest basale lægehjælp?

Så nok siger Bibelen ikke noget om alt det, som er blevet muligt ved moderne lægevidenskabs hjælp, men den siger bestemt noget om de overordnede etiske overvejelser, som altid må ledsage vore handlinger.

Således også om politik og økonomi. Bibelen favoriserer ikke den ene styreform fremfor den anden, heller ikke det ene økonomiske system frem for det andet, men den sætter ekstrem fokus

på, at fattige, fremmede og faderløse ikke undertrykkes eller deres ret trædes i støvet.

Dette er blot få eksempler tilfældigt udvalgt blandt mange. Nogle af disse vil vi i en serie, som afløser denne, tage op et for et. Vores foreløbige konklusion ud fra disse eksempler er, at selv hvor Bibelen ikke siger noget om et givet etisk og moralsk spørgsmål, vil det altid være en god og vis ting at tage den med sig i sine overvejelser og endda tage den med på råd.

Trivielt og vigtigt

Bibelens påstand er, at Gud vejleder dem, der vil lade sig vejlede af ham. "Han vejleder ydmyge i det, som er ret", står der i en af Salmerne. "Jeg vil råde dig ved at rette mit blik mod dig", lover Gud David.

Ånden fører os i ledebånd, siger Paulus, dvs. at Helligånden både holder os tilbage og tilskynder os alt efter, hvad der behager Gud og er til velsignelse og gavn.

Kirken skulle også være et sted, hvor mennesker kan finde råd i livets afgørende og presserende valg. Ikke råd om hvilket parti man skal stemme på, eller om han eller hun skal være ingeniør eller dyrlæge, stewardesse eller sygeplejeske.

Heller ikke råd om hvilke farver eller hvilken frisure, der klæder en bedst. Sådanne trivialiteter skal vi lade ligge;

for meget ståhej og postyr med at udstrække guddommelig ledelse til denne klasse af spørgsmål gør troen latterlig og gør os blinde for, hvor det virkelig brænder på, og hvor vi forbløffende nok ofte synes at mene, at det behøver vi da ikke at spørge Gud om.

At vi næsten altid kan finde hjælp og vejledning i Bibelen, skåner os ikke for den smerte af og til at stå med valg, som uanset hvad vi gør, ikke er det helt rigtige og slet ikke det fuldkomne. Ja, vi står endda med valg, hvor Bibelen anviser en vej, men hvor vi må pege på en anden og vælge den for os selv og måske for andre, som vi har ansvar for. Nogle af disse situationer, hvor vi er endt op med et dilemma, vil vi også forsøge mere konkret at gå ind i den kommende serie af artikler.

Vi kan afslutte denne serie med at konstatere, at det stadig giver god mening for kirken at holde fast ved Skriften og endda ved Luthers og reformationens "sola scriptura" (Skriften alene).

Det løser ikke op for og forklarer ikke alle problemer hverken i kirkens liv eller i den enkelte kristens liv, men at forlade Skriftens vej og gøre Bibelen til bare en bog blandt andre bøger er at kaste fortøjningen og lade skibet sejle ud i stormen og brændingerne uden ror og kompas. Helt sikkert er det, at fartøjet vil blive slået til vrag på den første den bedste klippe.

Julens Messias

Af Carsten Thomsen

*Händels Messias er
julens mest spillede klas-
siske værk. En lovprisning
i toner og sang af vor
frelser og Herre.*

For mange troende er juleen ofte en blandet landhandel af forvirrede indtryk og stemninger.

Det svinger mellem det helt prosaiske at putte klejner i friture, til at hænge en påfaldende profan nisse op i entreen og til at synge en protestantisk hymne i kirken om Kristi komme.

Vi ved, hvad julens centrale budskab er, men vi kæmper også for at fastholde det, reflektere over dets implikationer for os selv og verden, og give det rum og eftertanke i en stresset december med mange krydser i kalenderen.

Personligt er der én ting, som for mig formår at overskygge og trænge igennem juletidens megen stads og glitter:

Händels Messias.

Stående uden for Holmens Kirke tæt op mod jul, stampende for at banke kulden ud af de nærmest frosne fødder indfinder forventningens glæde sig. Her i kirken løfter sangstemmerne ens sjæl, og man finder sig i en meditativ ro, mens man en hel aften fordyber sig i dette klassiske værks lovprisning af Immanuel - Gud med os.

Så ofte, når musikken spiller - i hjemmet eller på arbejde, ja også i kirken - er der så mange distraktioner, og opmærksomheden brydes så let. Her i Holmens Kirke får det næsten tre timers klassiske værks forkyndelse af Herrens fødsel, død og opstandelse lov til at bevæge og fylde ens fantasi, her har det 259 år gamle oratorium ørets udelte opmærksomhed.

For mig en nærmest åndelig disciplin, som mit utrænede øre har godt af. Händels musik giver mig en dybere forståelse for de bibelske tekster, jeg mærker Skriftens vægt og intensitet i hver enkelt sætning. Musikken formår at udtrykke evangeliet i om end ikke al dets glans, så noget af den. Den smerte, glæde og jubel, som tonerne kommunikerer rammer dybt og forundrer mig år efter år, som jeg trænger længere ned i værkets finere finurligheder.

Messias på 24 dage

Det man mest lægger mærke til i Messias

er de konstante kontraster. På en gang majestætiske kor og så pludselig dramatisk stilhed. Händel er mere ligetil end fx hans samtidige Bach. I eksperternes øjne måske ikke så revolutionerende, men mere folkelig og tilgængelig. Jane Stuart Smith beskriver ham således:

- Han var handlingens mand, udadvendt, improvisatoren. I England var han den fremmede og et individ ingen kunne undgå at lægge mærke til. Han havde store hænder, store fødder og en stor appetit. Han bar en lang paryk, der hang ned over hans skuldre. Han var temperamentsfyldt, elskede frihed og hadede restriktioner, som begrænsede hans kunstneriske frihed. Hans stærke personlighed var ofte genstand for satiriske beskrivelser i aviserne, men hans noget rå kanter blev afbalanceret med en humoristisk sans, ærlighed, stor generøsitet og en nærmest overmenneskelig beslutsomhed.

Da Händels ven Robert Jennings afle-

verede teksten til oratoriet, der primært består af afsnit fra Det gamle Testamente, satte Händel sig ned og komponerede musikken i et intenst og rasende arbejdstempo under - det er jeg ikke i tvivl om - guddommelig inspiration.

På blot 24 dage færdiggjorde han de vidunderlige korafsnit og arier uden en eneste gang at forlade huset - hans tjener bragte ham mad, som han ofte lod stå urørt.

Oratorier er religiøse tekster dramatiseret og sat til musik, og Händel skrev flere af dem, men intet overgår Messias i popularitet - ja, det er i dag mere populært end nogensinde, og der er rige muligheder for hvert år at høre og se værket opført omkring jul.

Messias blev første gang opført i Dublin i 1742 og fik en enorm umiddelbar succes. Da en adelsmand komplimenterede Händel for værkets store underholdningsværdi, svarede Händel: "Min Herre, jeg ville blive ked af det, hvis jeg kun har underholdt Dem. Jeg ønsker at gøre Dem til et bedre menneske".

Han, som kommer

Det er intet under, at det bliver forbundet med jul, selvom Händel ikke selv havde i tankerne, at det skulle være et udpræget juleoratorium. 1. del begynder nemlig med nogle afsnit fra profeterne Esajas, Malakias og Haggaj, der alle forventer en kommende Messias, en konge, en frelser, som vil bringe fred og frihed for Guds folk.

"Trøst mit folk, siger jeres Gud, tal til Jerusalems hjerte", sådan åbner tenoren Messias. Koret istemmer jublende: "Herrens Herlighed skal åbenbares".

Men der er også noget ildevarslen i håbet - En dyb bas proklamerer, at Hærskarers Herre vil få himlen og jorden og alle folkene til at skælve. "Hvem kan udholde den dag, Han kommer? Hvem kan bestå, når han viser sig?" Han er jo som ilden i smelteovnen. Guds hellige retfærdighed vil vise sig, og hvem kan overleve hans dom? De gode nyheder bliver blandet med frygt og bæven, og

Händel viser det ved den spænding og kontrast, der er i musikken.

Snart bliver tonen mere blid og ordene mere imødekomende. "Se, en jomfru skal blive frugtsommelig og føde en søn, og hun skal give ham navnet Immanuel, "Gud med os".

Her ligger paradokset. Gud kommer ikke som en fortærende ild og med sværdet løftet, men i form af den skrøbeligste skabning, man kan tænke sig. Hvem kan frygte et nyfødt barn i en stald i Betlehem?

Resten af del 1. beskriver nu dette under. Hyrderne på marken, englenes fortrøstende ord om "fred på jorden i mennesker, som har Hans velbehag". Og der reflekteres over, hvilken gerning denne Messias vil udføre. Ikke en ny romersk kejser, der vil lægge åg på folkene. Nej, han har en invitation til alle, som lider og slider og bærer tunge byrder. Kom til ham. Han vil åbne blindes øjne og lukke døve ører op. Han vil helbrede den stumme, og samle lammene med sin arm og vogte sin hjord. Han vil give jer hvile.

Hvem kan bestå, når han viser sig? Det kan alle, som tager imod indbydelsen fra Herren og kommer til ham.

Håbet, der brast på korset

2. del åbner med en mørk og melankolsk mol, og vi kan ikke undgå at lægge mærke til toneskiftet. Det isner nærmest i mig, hver gang jeg hører korets sang: "Behold the Lamb of God, that taketh away the sin of the world", og musikken prøver til det yderste at mane ærefrygt i tilhøreren.

Alten fortsætter sin langsomme og sørgelige proklamering: "Han var foragtet og afvist af mennesker, en lidelsesmand, bekendt med sorg." Hun bliver kun svagt og minutiøst akkompagneret af musikken, mens hun smager på disse ord "despised and rejected", som om hun ikke helt selv forstår, hvorfor Han nu skal lide. Der er flere udpluk fra Esajas' kendte forudsigelse af Kristi lidelser i kapitel 53 i denne anden del.

Hvad skete der denne frygtelige aften på Golgata? Håbet brast - tilsyneladende. Messias hængende på et kors, hånet, spottet, forladt, foragtet. "Se jer omkring, om der findes en smerte som den, der ramte Ham", udbryder tenoren vantro.

Igen skifter stemningen pludseligt, da det første glimt af håb i et stykke tid kan

*Musikken
løfter ens
sjæl, og man
befinder sig i
en meditativ ro, mens
man en hel aften fordy-
ber sig i dette klassiske
værks lovprisning af
Immanuel - Gud med os.*

anes både i musikken og i teksten: "For du ville ikke prisgive Ham til dødsriget". Og koret istemmer i triumf: "Løft jeres hoveder, i porte!" Resten af 2. del er en optimistisk triumf. Dødsriget kunne ikke holde ham. Kun på overfladen så det ud som nederlag, men Gud vendte det til sejr. Nu er det pludselig Guds tur til at le. "Han, som troner i himlen, ler. Herren spotter dem."

Og så kommer det kendteste afsnit i hele Messias. "Halleluja-koret" med sin jubel og fest. Legenden vil have det, at Kong George stod op ved premieren i London, da han hørte Halleluja-koret, fordi han troede, at nu var vi nået til vejs ende. Måske var det i respekt for ordene, hvem ved? Visse steder står publikum derfor også op, når man kommer til dette afsnit.

Mens Händel arbejdede på "Halleluja-koret" fandt hans tjener ham i tårer, og Händel udbrød: "Jeg tror, at jeg så Himlen foran mig og den store Gud".

Jo, der er jubel. 1. del endte med en invitation, og 2. del forklarer, hvorfor vi frimodigt kan komme og kaste os i armene på denne vældige Gud. Fordi "det var vor sorg Han tog, det var vore lidelser, Han bar. Han blev knust for vore synder. Han blev straffet for at vi kunne få fred".

Opstandelsens triumf

I tredje del bliver opstandelsens konsekvenser tydeliggjort. Vi har på nær

ét udelukkende at gøre med tekster fra Det nye Testamente, og det er ikke mærkeligt, for nu ser vi pludselig de gamle profetier i et nyt lys.

Måske kunne vi godt have afsluttet med Halleluja-koret, men Händels vision er større - vi får beskrevet en Suveræn Gud, som skal regere evigt. Og vi, "opstået som uforgængelige", skal regere med ham.

Den vidunderligt melodiose sopranarie "I know that my Redeemer liveth" åbner tredje "akt". Ordene er taget ud af munden på Job, denne gammeltestamentlige kæmpe, som mod alle odds klyngede sig til håbet om opstandelsen på den sidste dag. "Når min hud er skrællet af, skal jeg ud fra mit kød skue Gud".

Dernæst følger Paulus' forklaring af opstandelsen i 1. Kor. 15. For at understrege opstandelsens dag har Händel listet en trompet-solo ind i afsnittet: "For basunen skal lyde og de døde skal opstå." Et herligt befriende blæseinstrument, der punkterer dødens magt. Død, hvor er din brod? Død, hvor er din sejr? lyder det lidt senere.

Händel afslutter sin mægtige musikalske forkyndelse med billedet fra Åbenbaringen 5 om Lammet, det slagtede. Dette uskyldige lille lam, som viser sig foran tronen. Men det lille lam får overdraget magten.

"Lammet, det slagtede, som med sit blod har tilbagekøbt os til Gud, er værdigt til at få magt og rigdom og visdom og styrke og ære og lov og pris. Ham, der sidder på tronen, og Lammet, være pris og ære og lov og magt i evigheds-ernes evigheder."

Midt i en urolig tid, hvor vi ser både styrken og skrøbeligheden i det vestlige samfund, vi har opbygget, er dette afsluttende billede fortrøstningsfuldt at dvæle ved. Der er noget udenfor tid og rum, som er større og mægtigere, end de magter og myndigheder, der nu dominerer verdensscenen.

Vi mærker historiens vingesus i dette værk. Men ikke kun fra en brændemærket jord - vi får et syn af en transcendent verden, der bryder ind i vor verden og løfter os op i triumf.

Og det illustrerer Händel med sine toner og sang. Når jeg har været en tilskuer til dette Messianske drama, så kan jeg roligt sige - mens jeg prøver at komme ned til jorden igen: *Lad julen begynde.*

Hjerterum for muslimer

Et multietnisk samfund giver både spændinger, konflikter, men også en mulighed for at nå vor muslimske nabo med evangeliet. Hvilket hjerte har vi for muslimerne?

Af Carsten Thomsen

Da World Trade Centers to tårne styrtede sammen den 11. september sendte det chokbølger gennem den vestlige verden, og rysterne forplantede sig også på det psykologiske plan. Frygten for nye terrorangreb og en stigende mistænksomhed over for muslimerne og for islam.

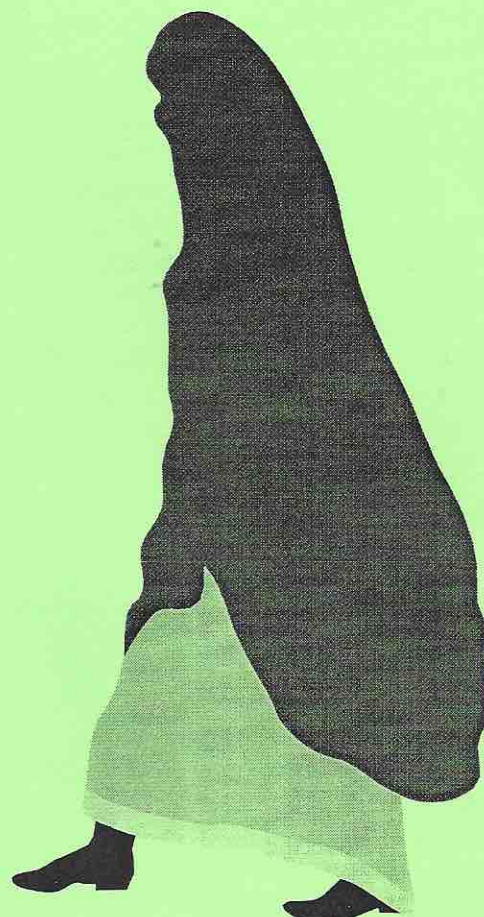
Vi bliver urolige, når vi hører om unge indvandrere i Danmark, der presser hornet i bund og kører rundt og jubler efter terrorangrebet. Vi ryster på hovedet, når TV-avisen viser billeder af hundreder af muslimer, der løber ud af moskeen efter fredagsbønnen i Pakistan opslugt af et skræmmende had og råber død over USA og lovpriser bin Laden. Vi stirrer os blinde på den tekst, som en af terroristerne havde fået udleveret, inden han satte sig op i flyet, skriftsteder fra Koranen, der bekræftede ham i hans "hellige" gerning. Og vi forskrækkes, når vi læser om kirkenedbrændinger, forfølgelse og undertrykkelse af kristne og andre religiøse minoriteter i den muslimske verden.

Alt dette bærer ved til bålet i den meget ophedede debat om immigration, integration og islam og efterlader

os med nogle vigtige udfordringer som kristne og som menigheder.

Kravet om stramninger i udlændingeloven er i øjeblikket stort i befolkningen, det er på en måde forståeligt - men lad os også være bevidste om ud fra hvilke motiver, vi handler. Nu giver Bibelen os ikke nogen konkret vejledning i, hvordan vi skal udforme udlændingeloven eller fremmer integrationen via lovgivningens vej. Som kristne kan vi sikkert være uenige om, hvordan politikerne skal skrue det sammen. Men alligevel må vi som menigheder og kristne være præget af evangeliets ånd også over for vor muslimske nabo. Kaldet til at have Kristi sind og ikke lægge unødige hindringer i vejen for evangeliets forkyndelse er vigtigere end konstant at bebrejde muslimer for, at de ikke integreres.

Måske kan Paulus' tale i Athen være en god ramme for en diskussion af dette emne. Da Paulus i kristendommens barndom på dramatisk vis stod frem midt på Areopagos og råbte "Athenere!", så var det en forkyndelse til mennesker, der levede i et etnisk og religiøst pluralistisk samfund. Verden ser anderledes ud nu, og det er en

anden form for etnisk pluralisme, som vi lever i i dag, men det er alligevel værd at lægge mærke til, hvad Paulus siger i denne multi-etniske og multi-religiøse situation til en af de ledende storbyer i datidens romerske rige.

1. Den menneskelige races enhed

"Det er ham (Gud), der giver alle liv og ånde og alle ting; og af ét menneske har han skabt alle folk og ladet dem bosætte sig overalt på jorden og fastsat bestemte tider og grænser for, hvor de skal bo. .... For i ham lever vi, ånder vi og er vi, som også nogle af jeres digtere har sagt: "Vi er også af hans slægt". Ap. G. 17:25-28.

Kristne er på en helt speciel måde kommet ind i Guds familie og i fællesskabet med Ham gennem nåden i Jesus Kristus. Men Paulus finder det vigtigt her at understrege, at Gud har skabt alle mennesker og ladet dem bo i forskellige lande og nationer.

Vi kan let komme til at overdrive etniske forskelle og undgå at betone ligheden, menneskets fælles grundvilkår og forhold til Gud. Vi har alle én

Skaber og én Herre og er lige meget værd i Guds øjne.

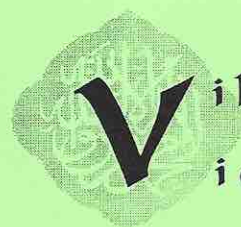
Vi kan i samme åndedrag afvise det tåbelige i enhver form for racisme og race-overlegenhed. Når Martin Luther King i sin berømte tale siger "Jeg har en drøm om, at mine fire små børn en dag vil leve i en nation, hvor de vil blive bedømt ikke ud fra deres hudfarve, men ud fra deres karakter", så vel-signer Skriften et sådant håb. Men hvor ofte må vi også indrømme, at dommen over mennesker med en anden hudfarve og fra en anden kultur er truffet, inden vi gider bedømme deres karakter.

2. Forskelligheden i etniske kulturer.

Gud placerer mennesker i forskellige egne af verden og bestemmer forskellige grænser, klima, begrænsninger og muligheder for nationerne. At der eksisterer kulturelle forskelle er ikke et stort onde, men i Guds vilje og et udtryk for, at han elsker menneskelig varietet og kreativitet. At vi nu oplever et stigende multi-etnisk samfund, kan vi begræde eller omfavne, men det rykker ikke ved, at Gud suverænt styrer nationernes gang.

Det faldt nok ikke svært for Paulus at sige dette, da han selv var præget af både jødisk, romersk og græsk kultur. Den store apostel blæstempler imidlertid ikke alle kulturer - langt fra. Han afviser afgudsdyrkelsen i Athen, og det faldne menneske lever selv i vor moderne tid i visse egne af verden i primitive kulturer, slaver af okkultisme og dæmoniske kræfter. Undertrykkelsen af kvinder og manglende religionsfrihed i muslimske lande er noget kristne missionærer har oplevet på deres egen krop, og noget vi altid må prøve at bekæmpe.

Samtidig må vi ikke plædere, som visse dele af højrefløjen gør, for et Danmark kun for danskere. Vi må også se Guds hånd i, at der i vort land nu er mulighed for at nå muslimer fra lande, som ellers er mere eller mindre lukket for evangeliet. Vi skal ikke for tidligt lukke hjertet for "den fremmede" - heller ikke selv om det giver spændinger og konflikter - der er også en rigdom i en arabisk kultur, som kan

**Vi lever som aldrig før i historien
i en globalt integreret verden,
og et øget multi-etnisk samfund, som
vi oplever i disse år, er en udfordring,
vi må se i øjnene. At elske globalt og
multi-nationalt handler meget om en
større vision for verden.**

lære ofte meget individualistiske og fremmedgjorte danskere noget.

Er billedet af muslimerne kun det, som jeg beskrev i starten af artiklen, så mister vi balancen. Vi kan ikke sige os fri fra at have et ofte meget stereotypet billede af araberne, hvor indgroede antipatier har nemt ved at bekræfte os, hver gang vi støder på endnu en nyhed om araberne.

Vor vestlige forståelse af den arabiske verden er ofte forbundet med en ikke særlig sympatisk kulturel overlegenhed, men også indimellem behæftet med misforståelser. Det er de muslimske ekstremister, der taler det tydeligste sprog, men vi må også lytte til andre og mere moderate stemmer i den muslimske verden og blandt muslimske indvandrere i Danmark.

Kristne er kaldet til at vise Kristi sind, og det betyder også, at vi må gå et par kilometer mere med araberne med et ønske om at forstå, at udveksle synspunkter, og med et ønske om at lære en fremmed kultur og en anden religion bedre at kende.

Det betyder ikke en sentimental overbærenhed og accept af alt, hvad fx den muslimske tro indeholder. Det betyder ikke, at vi skal undlade at stille krav til fx muslimer, der er en del af det danske samfund, og som ønsker at få dansk statsborgerskab. Men ofte ser vi ikke muslimerne, som de virkelig er. Alt for ofte kommer der nedsættende og klischeprægede udtalelser, der er præget af

opgivenhed og oprørte følelser.

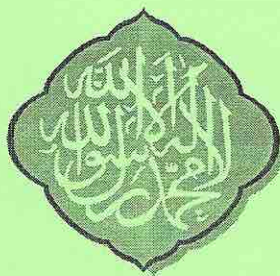
Jeg tror, at mange kristne har opgivet at kommunikere med muslimer i Danmark, og som menigheder er der få, som virkelig har et "hjerte" for den muslimske verden. Vi forstår ikke helt de muslimske måder at indrette sig på, vi irriteres af særlige karaktertræk, som vi finder usympatiske og "udanske". Samtidig ser vi nogle muslimer være modvillige og fjendtligt indstillede over for det danske (vestlige) samfund, og det gør det ikke lettere. Der er en følelse af, at de goder, som det danske samfund tilbyder, ikke bliver værdsat, men i stedet for kynisk udnyttet af tilflyttere.

Vi må samtidig være klar over, at perspektivet er anderledes for en, der på egen krop oplever integrationen, uanset hvor selvforskyldt vi mener, at det kan være. For en del muslimer står Skandinavien som selve paradiset, men snart bliver det til et mareridt, hvor de oplever, at alle værdier er gået i opløsning. Har vi kristne noget bedre at tilbyde dem end materiel tilfredsstillelse og det sociale system, som hurtigt afslører sin tomhed. En af de ting, som er så værdifuldt for dem, er bl.a. relationer og venskaber, og der tror jeg, at vi har svigtet.

Det skyldes måske, at vi hurtigt kommer til at leve i "beskyttede boliger" i menigheder, med en tyk mur imellem folk fra andre lande, nationer og kulturer, som er forskellige fra os. Vi lever

som aldrig før i historien i en globalt integreret verden, og et øget multi-etnisk samfund, som vi oplever i disse år, er en udfordring, vi må se i øjnene. At elske globalt og multi-nationalt handler meget om en større vision for verden. Vi må bede for nationerne, for muslimerne, for den smerte og den fattigdom og den uretfærdighed, som millioner af mennesker lever i og under andre steder.

3. Jesu Kristi frelse og dom

“Efter at Gud har båret over med tidligere tiders uvidenhed, befaler han nu mennesker, at de alle og overalt skal omvende sig, for han har fastsat en dag, da han vil holde dom over hele verden med retfærdighed ved en mand, som han har bestemt dertil; og det har han gjort troværdigt for alle ved at lade ham opstå fra de døde.”

Ap. G. 17:30-31

Vi må altid insistere på, at evangeliet transcenderer både naturen og kulturen, og der er absolutte sandheder, som er grundet i Gud, skaberen af alle ting. Ultimativt kommer kulturer og religioner, regeringer og diktatorer, skikke og ritualer ind under Guds dom. Ultimativt er der kun én sand Gud, kun én tro, én dåb, én Herre.

Kommunikation og dialog er vigtigt i mødet med muslimerne. Det er vigtigt, at vi ikke lukker øjnene for værdierne i andre religioner. Vi kan også nedtone vore kulturelle forskelle, så det åbner for dialog i en venligere atmosfære, men det må aldrig få os til at give køb på evangeliets grundsandheder.

Det er med urolige miner, at vi følger den øgede fanatisme i arabiske lande og i Danmark, men vi må ikke lade os troldbinde af de kræfter, der kan rejse sig mod Kristus. Muslimen har kun et håb om frelse, og det er at søge til korset og ikke til Mekka.

Gud vil holde dom over hele verden med retfærdighed ved én mand. Alle menneskers håb om frelse klynger sig til denne person, Jesus Kristus, til troen på hans stedfortrædende død og opstandelse.

Den religiøse pluralisme er ikke noget, vi stiltiende kan ignorere. Vi er kaldet til at forkynde frelsen i Jesus Kristus alene. For der er ikke andre veje til

Den religiøse pluralisme er ikke noget vi stiltiende kan ignorere. Vi er kaldet til at forkynde frelsen i Jesus Kristus alene.

Muslimen har kun et håb om frelse, og det er at søge til korset og ikke til Mekka.

frelse. Guds folk er et “lys for folkene”, som Esajas skriver. Det budskab må forkyndes med næstekærlighed overfor muslimerne.

4. Alle skel brudt ned i Kristus

“Nogle mænd sluttede sig til ham og troede”. Forkyndelsen i Athen betød, at nogle mennesker kom ind i et helt nyt samfund. Vi kan være bevidste om og taknemmelige for at være danskere, over vor nationalitet, over de goder som vi har, over den måde kristendommen har præget samfundet på, og som vi stadig nyder frugterne af, trods at sekulariseringen har nedbrudt mange af de kristne værdier.

Gud har i sin suverænitæt og uden for vores fatteevne sat grænser og tider for nationer og samfund, og det er en del af vor identitet og rødder.

Men samtidig er enhver troende kaldet ind i et helt nyt samfund med Kristus, som er uendeligt værdifuldt. Alle troende er ét i Kristus, om han eller hun er araber eller dansker, sort, hvid eller gul.

Guds folk bør altid være multi-kulturel, multi-etnisk og multi-national. Kirken bør afspejle, at alle skel er brudt ned ved troen på Kristus. For et par år siden var jeg i en menighed i Sverige kaldet All Nations. Alene navnet siger noget om deres vision - de ønsker at nå ud til de indvandrere, som bor i menighedens område, og det er en bekræftelse på evangeliets revolutionerende indhold at opleve svenskere, pakistanere, tyrkere - og så en dansker - lovprise Gud sammen.

Hvilket vidnesbyrd om evangeliets kraft og karakter, når kirken reflekterer Guds globale interesse i alle nationer og folk. Når rig og fattig, araber, europæer og asiat får lov til at prise Gud sammen i det kærlighedens bånd, som binder dem sammen. Lad mig slutte af med Justo Gonzalez' beskrivelse af fremtiden i to bibelske syn, fra hans bog “For the Healing of the Nations”:

Der er et syn, i hvilket alle folk, nationer og sproggrupper må bøje sig for dyret og tilbede det. Det er Nebukadnesars syn: “I folk, stammer og tungemål...I skal kaste jer ned og tilbede guldstøtten, som kong Nebukadnesar har opstillet”. Det er et syn, som tager for givet, at der altid vil være en stor skøge, som sidder ved de vældige vande; og disse vande er de mange nationer og stammer og tungemål og folk, som må bringe deres rigdom til hende...

Men det er ikke Johannes' vision på Patmos. I hans syn, har Gud ud af disse mange nationer, stammer og tungemål bygget et Rige, i hvilket alle er konger og præster. I den vision vil en stor skare fra alle forskellige nationer og kulturer synge: “Hellig, Hellig, Hellig er Herren, Gud den Almægtige.”...

Vi må være multi-kulturelle, ikke blot så dem fra andre kulturer føler sig hjemme blandt os, men også så de må føle sig hjemme i Guds fremtid..fordi vore øjne har, som Johannes', set Herrens herligheds komme; fordi vi ved og vi tror, at på denne store dag, hvor stjernerne begynder at falde, når vi samles ved den flod, hvor englenes fødder har trådt, så skal vi alle, fra alle nationer og stammer og folk og tungemål synge uden ophør: “Hellig, hellig, hellig”.

Kilde: John Stott “Issues Facing Christians Today” i kapitlet “The Multi-racial Dream”.

Narnias Verden

Sølvstolen

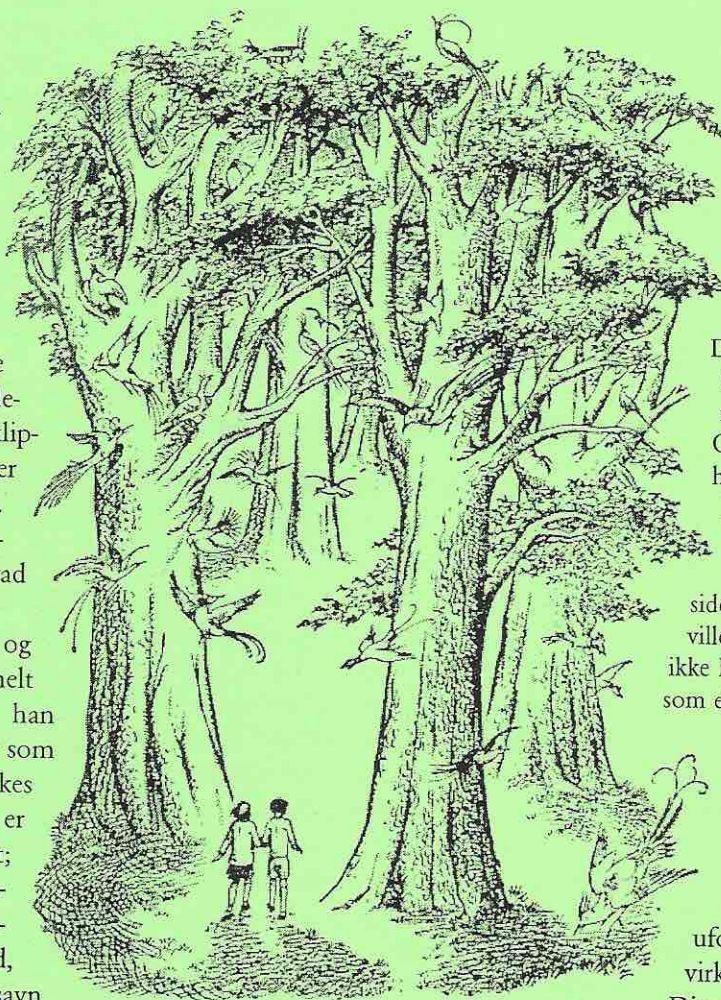
Dette er den tredje artikel om Narnia-bogen Sølvstolen.

*Nordens vilde ødemarker
(kapitel 6; side 76-89).*

Med dette kapitel begynder Eustaces, Jills og Muddermukkes egentlige mission med at finde den forsvundne prins. Landskabet, de færdes i, er uendelige hedestrækninger isprængt stejle klipper ind imellem. Klimaet bliver også mere og mere barsk. Deres rejse gennem dette landskab bliver bestemt ikke, hvad man vil kalde en hyggetur.

Hver især træder de mere og mere i karakter; den virkelige helt er Muddermukke, selv om han vanen tro mere ser på sig selv som en slags antihelt. Muddermukkes og børnenes tilgang til livet er så forskellig som dag og nat; han er "gammeldags" og gammeldags opdraget med begreber som nøjsomhed, stædighed, udholdenhed, villighed til afsavn og strabadser, loyalitet, trofasthed og pligtopfyldelse i højsædet. De er moderne opdraget med begreber som selvhævdende individualisme, nydelsessyge og rationalistisk overlegen tiltro til sig selv og deres tids verdensforklaring i centrum.

Disse forskelle afsløres igen og igen ikke mindst i dette ret så lange og "kedelige kapitel", kedelig i den forstand, at landskabet er kedeligt, stemningen er kedelig, begivenhederne få, der sker ikke meget på den ydre

Af Louis Nielsen

front, til gengæld sker der meget på den indre.

For marskmulen (Muddermukke) er det indlysende og selvfølgelig, at landskabet er tilholdssted for kæmper; for Jill er det lige så indlysende, at kæmper kun eksisterer i menneskers fantasi:

"Jeg tror, at alle de historier om kæmper er opstået på grund af de løjerlige

klipper dér", tænkte Jill. "Hvis man kom her forbi i tusmørke, kunne man nemt få den tanke, at klipperne var kæmper. Se nu for eksempel den dér! Man kunne sagtens forestille sig, at knolden foroven var et hoved.

Det ville være lovlig stort i forhold til kroppen, men det ville passe meget godt til en grim kæmpe. Og alt det stads, der stritter frem her og dér - jeg går ud fra, at det er lyng og fuglereder - kunne sagtens gå for at være hår og skæg. Og det dér, der stikker ud til begge sider, kunne næsten ligne ører. De ville være forfærdelig store, men mon ikke kæmper ville have store ører, ligesom elefanter? Og .... å-å-åh!..."

Hendes blod stivnede. Klippen bevægede sig. Det var en rigtig kæmpe ..."

Lewis' egen kommentar (kunne man fristes til at sige) til Jills uforstand og uvidenhed om den virkelige verden lægges professor Digory i munden i "Løven, Heksen og Garderobeskabet":

"Men mener De virkelig," sagde Peter, "at der kunne være andre verdener - overalt, sådan lige rundt om hjørnet?" "Intet er mere sandsynligt," sagde professoren, idet han tog sine briller af og begyndte at pudse dem, mens han mumlede for sig selv:

"Gad vide, hvad de egentlig lærer i skolerne?" (side 52).

Her har vi igen et eksempel på skolens

indflydelse og "Gaius og Titus" med deres "grønne bog", som Lewis så bidende ironisk advarer mod i essayet "The Abolition of Man", for øvrigt lige udkommet i dansk oversættelse under titlen "Menneskets Afskaffelse" på forlaget Mimer, Hadsten.

En åndelig dimension

Verden er ikke så gennemskuelig, som vi med rationalismen er blevet vænnet til at opfatte den. Verden er heller ikke sådan sammenskruet, at den iagttagelige verden er en verden helt for sig selv og den såkaldt åndelige verden igen en helt anden verden, sådan som mange new age mennesker synes at tænke.

Den fysiske verden gennemtrænges af en åndelig verden, den hele og fulde sandhed om mange fænomener er ikke givet og udtømt med den videnskabelige forklaring, der er tillige en åndelig dimension ved mange ting.

Sygdom og helbred er f.eks. ikke alene det, som lægevidenskaben beskriver med fysiske iagttagelser og målinger, der er en dimension mere, men den er uhyre kompleks og svær for ikke at sige umulig at afgrænse, analysere og forklare. Vor fysiske verden synes meget mere sammensat og indviklet end tidligere tiders fysik tog højde for. Vor forståelse og erkendelse af "virkeligheden" udvider sig i dag i stadigt stigende tempo.

Prædikeren i Det gamle Testamente troede afgjort på Gud, men for ham var afstanden mellem mennesket og Gud så uhyre stor, at mennesket ikke kunne fatte hverken det mindste eller det største af Guds værk.

Gud måtte frygtes, og mennesket måtte stille sig tilfreds med sit korte indholdsløse liv, se at få det bedst mulige ud af det, men i øvrigt forsone sig med, at tilværelsen dybest set er absurd. Det er i det mindste en slags begyndelse til visdom og sand erkendelse.

Noget lignende sker med de forskellige børn, som fra tid til anden gæster Narnia. I Narnia får de en sandere ind-

sigt i livet, som også er nyttig at tage med sig til England, og til hvilket som helst land, hvor Narniabøgerne læses og elskes. Det siges, at Lewis egen forståelse af kristendommen voksede alt imens, han skrev på Narniabøgerne.

Verden er ikke helt så rationel, som vi tror, eller er det måske på et højere og dybere plan, end vort intellekt og følelsesliv kan følge med. Og vi er omgivet af

MUDDERMUKKES RÅD:

**"KIG IKKE PÅ DEM OG HVAD I
END GØR, SÅ LØB IKKE" ER SOM TAGET UD
AF DET NYE TESTAMENTE. DE "HEMMELIGHEDSFULDE
KRÆFTER" ER DER OG OPERERER I VERDEN OG I
MENNESKENE, MEN GUD SER DEM OG KENDER
DEM, OG DE ER UNDERLAGT HANS ALMAGT
OG VÆLDE. DERFOR TRØSTIGT VIDERE
HVER KRISTENMAND!**

farer, hvor vi går, kendte og ukendte. Jill, Eustace og Muddermukke færdes gennem kæmpernes land. Kæmperne har ikke opdaget dem. De er primitive, barnlige, men selv når de leger, er de farlige for mennesker, for de kaster med kæmpesten. De kæmper også indbyrdes og ved sådan at kæmpe, sårer de ikke alene hinanden, men også sig selv.

Og når det sker, flåber de.

Det bedste vort lille rejseselskab kan gøre er at ignorere dem, vandre støt og roligt, som om de ikke er bange for dem, men alligevel flygte fra dem.

Kristendommen forfalder ikke til at reducere og afmysterisere tilværelsen, omvendt gør den heller ikke noget stort nummer ud af "verdens hemmelighedsfulde kræfter", og den giver sig heller ikke i kast med at give os nogen som helst forklaring om disse kræfters natur og beskaffenhed.

Muddermukkes råd: "Kig ikke på dem. Og hvad I end gør, så løb ikke" (side 78) kunne som være taget ud af Det nye Testamente. De "hemmelighedsfulde kræfter" er der, og de opererer i verden og i menneskene, men Gud ser dem og kender dem, og de er underlagt hans almagt og vælde (jvf. Rom 8:28-39); derfor trøstigt videre hver kristenmand!

Vil kende troldens navn

Men som mennesker har vi svært ved at anerkende og forlige os med det irrationelle i verden. Vi vil så gerne kende troldens navn, så vi får magt over ham. Og det udfordrer os, ja mere end det, det fornærmer os, når vi ikke har styr på tilværelsen. At sandheden f.eks. om mordet på John Kennedy og Palme er så banal, som de officielle forklaringer siger, er dårlig smag, synes vi at mene. At der måske slet ikke er nogen forklaring på det forfærdelige overgreb på USA den 11. september 2001 og de efterfølgende miltbrandbreve er også for banal til at være sand, vil vi insistere på til verdens ende.

Men ondskaben er irrationel, den har ikke nogen logik, måske heller ikke noget mål, den er irrationel, ser et formål i bare at manifestere sig. Den er mennesket overlegen, selv om vi desværre alt for ofte er med i dens "leg"; kun Gud kan kende den, og kun Gud kan sejre over den.

Sejr får vi kun ved ikke at "kigge" på den, ikke fascineres af den, ikke åbne op for den, ved ikke at være bange for den, men stille og roligt se at komme videre med den opgave, vi har fået tildelt af Gud, livets skaber og livets Herre.

En stor trøst er, at ondskaben også ødelægger sig selv, den antænder, men den fortærer også sig selv. Den har bestemt ikke fremtiden for sig - den virkelige og eneste fremtid, som er værd at regne med - Guds fremtid og Guds rige, jvf. ordene i Esajas 1:31: "Som strå, der antændes af gløder, vil magtens mænd blive fortæret af deres egen ondskab; og ingen er i stand til at

slukke ilden" (Bibelen på Hverdagsdansk).

Pessimistisk Muddermukke

Muddermukkes indgroede pessimisme er også morsom. Et par eksempler:

"....Men alligevel var det koldt, og jorden var hård og knoldet. Marskmulen sagde til dem, at de ville få det bedre, hvis de tænkte på, at det ville blive meget koldere senere hen, oppe mod nord; men det opmuntrede dem overhovedet ikke" (side 80).

"Jeg behøver vel næppe sige, at det var Muddermukke, der udpegede nogle striber og pletter af sne på de fjerneste skråninger. "Men der er sikkert meget mere på nordskråningerne", tilføjede han" (side 81).

"Det gode ved det er, at hvis vi brækker halsen, når vi kravler ned ad skrænten, så slipper vi for at drukne i floden," sagde Muddermukke" (side 81).

Og til sidst denne: "Nej! Den må være bygget af kæmperne!", udbød Jill. "Eller måske snarere af en troldmand," sagde Muddermukke. "Man skal vogte sig for trolddom sådan et sted som dette. Jeg tror, det er en fælde. Jeg tror, den vil blive til tåge og forsvinde, når vi er kommet ud på midten af den." (side 81)

Som forventelig er det næsten altid Muddermukke, som får ret. Men han irriterer børnene og driver dem nærmest til vanvid. De forstår sig meget lidt på en magisk verden som Narnia, og de er endnu ikke tilstrækkelig fortrolig med det, som Aslan havde advaret Jill mod oppe på bjerget:

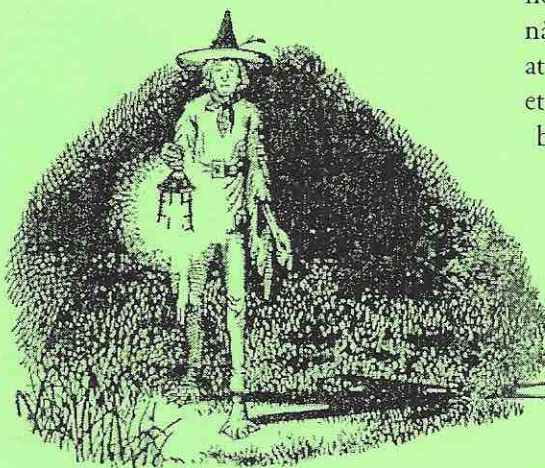
"Nede i Narnia vil luften være tættere. Pas på, at det ikke forvirrer dine tanker. Og de ting, jeg har bedt dig holde udkig efter, vil slet ikke se ud, som du regner med, når du møder dem. Det er derfor, det er så vigtigt, at du lærer mine instrukser udenad og ikke lader dig forvirre af tingenes ydre skin".

Det er altid bedre at være indstillet på realiteterne end at leve i bedrag om verdens og livets sande beskaffenhed. Verden er en falden verden, og faldet har sat sit præg på alt, det er virkeligheden, men vi med vore sanser,

følelser og forventninger vil ligesom ikke forholde os til denne virkelighed.

Vi er altid på vej mod en bedre verden, synes den overvejende grundholdning at være. Ulykker, sygdom, død, fattigdom, ondskab må altid bero på en tilfældig fejl, og nogen må være skyld i disse ting, det kan ikke være sådan, at den grundliggende tragedie i universet er dig og mig, at du og jeg og alle mennesker med os har vendt sig fra deres Skaber og retmæssige konge, og nu ovenikøbet også raser mod ham.

Muddermukke har fået denne sand-

hed ind i blodet. Han lader sig derfor ikke bedrage af det ydre skin. Men han er ikke blevet kyniker eller misantrop. Han er tro som guld, han kunne aldrig drømme om at svigte, og han er villig til at bære sin rigelige del af byrden.

Skulle vi beskrive ham med ord udtalt om og rettet til mennesker, så er han en af dem, som Jesus priser salige, for han "sørger", han "hungrer og tørster efter retfærdighed", han er "sagtmodig", han er villig til at bære trængsler og forsmædelse i verden, han hører Riget til. Kun Riget kan give ham den tryghed, han grundliggende ikke kan finde i denne verden.

Muddermukke forventer, at det bliver værre i morgen, derfor glæder han sig over, at det ikke var så slemt i dag. Der venter kulde og sne forude, lad os glæde os over, at den ikke er her i dag, og at vi i morgen og overmorgen kun pletvis skal vade igennem den, brækker vi halsen i dag, undgår vi døden på en anden måde i morgen.

Det er jo i virkeligheden humor dette her, galgenhumor måske, men den

skaber en distance til det ubehagelige her og nu og giver styrke og mod til næste skridt, som under alle omstændigheder skal tages.

Den er - om end på en måde, der ligesom stiller det på hovedet - at tage Jesu ord alvorligt: Bekymrer jer ikke om dagen i morgen; dagen i morgen skal bekymre sig for det, der hører den til. Hver dag har nok i sin plage" (Matt 6:34).

Spørgsmålet er, om man er rede til at sætte livet til. Det er Muddermukke, og fordi han er det, overrasker det ham ikke, at virkeligheden er som den er, nemlig barsk. Hvad der undrer ham, når dagen og natten er overstået, er, at den ikke var så slem endda. Sådan et væsen kan man ikke smigre, ikke bedrage, ikke friste og lokke. I filmserien "Kammerater i Krig", som kører over DR 2 i denne tid, er der en scene, hvor en rædselsslagen amerikansk soldat indser, at den eneste måde, han kan overvinde sin frygt på, er ved at acceptere, at han allerede er død.

Behageligt eventyr

Anderledes med Eustace og Jill. De vil meget gerne opleve eventyret, men de vil også have det behageligt og rart. De ved ikke, at i alle eventyr er det sådan, at man først "må så grueligt meget igennem", før alt bliver fryd og gammen. Og det skal vise sig at blive særdeles farligt for det lille selskab og den ekspedition og det ærinde, der er det eneste formål med, at de er på denne rejse.

".... Nede på denne urgamle vej kom to mennesker af ganske normal voksen menneskestørrelse ridende imod dem. "Videre. Fortsat ned imod dem," sagde Muddermukke. Enhver, som man møder på et sted som dette, er sandsynligvis en fjende, men vi må ikke lade dem tro, at vi er bange."

Muddermukkes forudelse er rigtig. Der er også megen logik i den. Men skinnet er et helt andet. Hør en gang:

"Den anden var en fornem kvinde på en hvid hest, en hest, der var så smuk, at man fik lyst til at kysse den på mulen og

give den et stykke sukker. Men kvinden, som sad i en damesaddel og var iført en lang, flagrende, blændende grøn kjole, var endnu smukkere. "God dag, r-rejsende," råbte hun. Hun slog de herligste triller på R'erne, og hendes stemme lød som den lifligste fuglesang. Hun kiggede på Jill og Eustace. "I virker meget unge, I to. Hvad laver I dog i denne ugæstfri ødemark?"

Var der ikke en advarselssklokke, som burde have ringet for Eustace og Jill (Muddermukke havde ikke været med)? Burde de ikke været kommet i tanke om den gamle ugles beretning om Prins Rilian og den skinnende grønne kvinde (side 57-61)?

Den gamle ugles advarsel om, at kvinden i den skinnende grønne kjole udnyttede Rilian og havde lagt en nedrig plan mod Narnia, burde også have mejslet sig ind i deres bevidsthed, så de var på vagt. Men det var de ikke. Kvindens skønhed, hendes overdrevne venlighed og navnlig hendes introduktion til de "godmodige kæmper" og paradiset på slottet "Harfang" nærmest hypnotiserede dem og fik dem til at glemme alle forsigtighedsregler, Aslans instruktioner, opgaven, alt, overhovedet alt.

".....Denne vej fører til borgen Harfang, hvor de godmodige kæmper bor. De er lige så milde, kultiverede, fornuftige og høflige som dem fra Ettin-heden er dumme, vilde, primitive og dyriske. Og selv om I ikke skulle få noget at vide om ruinbyen på Harfang, vil I i hvert fald kunne finde et godt logi og gæstfri værtsfolk. I ville gøre klogt i at overvintre dér eller i hvert fald hvile ud og slappe af nogle dage. Dér vil I få dampende bade, bløde senge og blussende kaminer; og I vil få serveret stegt og bagt og sødt og surt fire gange om dagen."

"Det lyder godt!" udbrød Eustace. "Tænk at sove i en rigtig seng igen." "Ja, og få et varmt bad," sagde Jill. "Tror I, de vil tage imod os, frue? "Vi kender dem jo ikke." "Fortæl dem blot, at Fruen af den grønne Kjortel hilser dem og sender dem to smukke børn fra syden til deres høstfest." "Åh, tak, tusind tak," sagde Jill og Eustace".

Som historien folder sig ud, vil vi komme til at opleve den sidste del af denne ordveksling mellem Fruen af den grønne Kjortel og Eustace og Jill

grotesk i dens underspillede humor. For det, børnene i virkeligheden takker så eksalteret for, er dem selv serveret som middagens clou ved "de godmodige kæmpers" høstfest.

Fordrejningens kunst

Djævelen er som "Løgnens fader" en sand mester i fordrejningens kunst, og han kan det der med at få de mest afskyelige ting til at se smukke og indbydende ud.

Alt er fordrejet: Kvindens sande væsen i forhold til

et studium i fristerteknik, som stærkt minder om de bibelske fortællinger om fristelse, både fristelsen i Edens Have, i ørkenen, hvor djævelen frister Jesus og i Getsemane have.

Dette optog Lewis i en stor del af hans forfatterskab, ikke mindst i "Fra Helvedes Blækhud". Det meste af det er selvbiografisk:

"Der er nogle, som har komplimenteret mig ufortjent ud fra den formodning, at mine "breve" var den modne frugt af mangeårige studier i moralteologi og asketisk litteratur. De har øjensynlig glemt, at der en lige så sikker, om end mindre ærefuld vej til at lære, hvordan fristelse virker. "Mit hjerte" - jeg behøver ingen andens - "viser mig de ugudeliges ondskab".

(Fra forordet til 1961 udgaven af "Fangegarn udbringer en skål")

Kun Muddermukke lader sig ikke besnære eller snarere forføre. "De har sikkert ikke rent mel i posen" (side 86) konstaterer han tørt.

"Sludder!" sagde Eustace. "Jeg synes, hun var alle tiders. Og tænk på den varme mad og de varme værelser, hun talte om. Jeg håber ikke, der er for langt til Harfang". "Jeg synes også, hun var flink," sagde Jill. "Og sikke en dejlig kjole, hun havde på. Og den hest! "Jeg ville nu alligevel ønske, vi vidste noget mere om hende," sagde Muddermukke."

Reaktionen fra hver af dem er taget lige på kornet: Eustace, tænker som typisk mand på mad; Jill som typisk kvinde på udseendet, på tøjet og hesten, og Muddermukke, ja hvordan tænker han? Hverken med maven eller med øjnene, men med intuitionen, intuitionen af, at der er noget ondt og fordægtigt på færde. Det kan ofte være svært at overbevise andre om, at ens intuition er rigtig. Man er ofte underligt alene med den, og man kommer til at stå for de andre som en lyseslukker:

"Ærlig talt, Muddermukke," sagde Jill gysende, "det er nogle rædsomme ideer, du har. Hvordan kommer du dog på dem?" "Glem hans ideer!" sagde Eustace. "Han venter altid det værste, og han tager altid fejl. Lad os tænke på de god-

ONDSKABEN ER IRRATIONEL OG SER ET

FORMÅL I BARE AT MANIFESTERE SIG.
MENNESKET ER DESVÆRRE ALT FOR OFTE MED
I DENS "LEG"; KUN GUD KAN SEJRE OVER DEN.
SEJR FÅR VI KUN VED IKKE AT FASCINERES
AF DEN, VED IKKE AT VÆRE BANGE
FOR DEN, MEN ROLIGT GÅ VIDERE
MED DEN OPGAVE, VI HAR FÅET
TILDELT AF LIVETS
SKABER.

hendes blændende skønhed, hendes venlige tale i forhold til hendes reelle hensigter, ordene om de godmodige, milde, kultiverede kæmper i forhold til det, at de i virkeligheden er menneskeædere.

Ved venlighed, eller snarere sleskhed, og ved at sætte ind lige dér, hvor børnene har deres blødeste punkt, deres kærlighed til det komfortable liv, lykkes det Fruen af den grønne Kjortel (heksen, djævelen) at forpurre Aslans plan. Hun skaber den totale forvirring, afsporer fra målet, bringer rejseholdets liv i fare og forsinker Aslans ærinde så meget, at hun får tid nok til at gennemføre sin endelige generobring af Narnia.

På disse sider af "Sølvstolen" har vi

modige kæmper og se at komme til Harfang så hurtigt som muligt. Jeg ville ønske, jeg vidste, hvor langt der er". (side 87).

Er det nu rigtig, at Muddermukke altid tager fejl, Eustace? Er det ikke snarere dig, der med dine hede drømme om at finde "fagre nye verden" på Harfang, tager fejl?

Men nogen gange er vi så opsatte på at få vore ønsker og drømme opfyldt, at intet kan standse os. Så må vi lære på den hårde måde. Men den dag oprinder for Eustace, hvor han takker Muddermukke. Men så "happy en ending" er det ikke alle historier fra det virkelige liv, der får.

Uenighed på rejsen

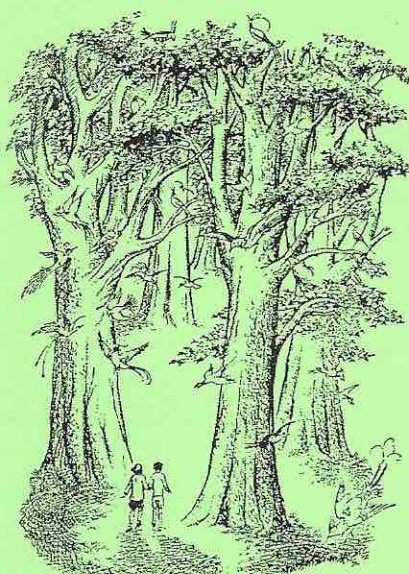
Virkningen af, at de havde mødt Fruen af den grønne Kjortel bliver meget dårlig for de tre venner. Skænderierne mellem dem tager til, gnavenheden er umulig at holde stangen. Atmosfæren er alt andet end lystig. Ikke de bedste omstændigheder overhovedet for en gruppe, der er ude i den slags ærinde.

"Muddermukke ønskede overhovedet ikke, at de skulle tage til Harfang. Han sagde, at han ikke vidste, hvad en kæmpe forstod ved at være "godmodig", og at Aslans instrukser ikke nævnte noget om, at de skulle bo hos nogen kæmper, hvor godmodige de så end måtte være. Men børnene, som var trætte af blæst og regn og magre fugle stegt over lejrbrød og hård, kold jord at sove på, var opsatte på at besøge de godmodige kæmper og ville overhovedet ikke høre tale om andet.

Til sidst bøjede Muddermukke sig .... " (side 88).

Muddermukke har ret. Det er den slags "talen lige ud af posen" uden udsmykning og udglatning af nogen art, som der behøves mere end nogensinde, hvis ikke vi skal gå under i materialisme, vellevned og verdslighed.

Skal Muddermukke overhovedet have børnene med sig på den videre færd, må han dog føje dem og følges med dem, uanset hvor meget det er ham imod. Han kan så kun håbe på, at de siden vil komme til besindelse og fornuft. Men lige nu ligger det meget tungt med det.

**DJÆVELEN ER SOM "LØGNENS
FADER" EN SAND MESTER I
FORDREJNINGENS KUNST, OG
HAN KAN DET DER MED AT
FÅ DE MEST AFSKYELIGE TING
TIL AT SE SMUKKE OG
INDBYDENDE UD.**

Her er fortællerens kommentar:

"Efter samtalen med den fornemme kvinde begyndte det at gå skidt på to forskellige punkter". (Her følger så en ret så detaljeret beskrivelse af de voksende ydre strabadser opsummeret til sidst i følgende meget sigende sætning: "Og jorden var stenet, så man fik ondt i fødderne om dagen og ondt i hele kroppen om natten".)

"For det andet var det sådan, at uanset hvad kvinden havde tænkt på at opnå ved at fortælle dem om Harfang, så havde det haft en meget dårlig indvirkning på børnene. De kunne kun

tænke på senge og bade og varm mad, og hvor dejligt det ville være at komme inden døre. De snakkede ikke længere om Aslan, ikke engang om den forsvundne prins. Og Jill opgav sin vane med at gentage instrukserne for sig selv hver eneste aften og morgen. I begyndelsen sagde hun til sig selv, at hun var for træt, men snart havde hun glemt alt om det. Og selv om man kunne have forventet, at tanken om at få det rart på Harfang ville have gjort dem i bedre humør, fik den dem i virkeligheden til at få endnu mere ondt af sig selv og gjorde dem sure og gnavne på hinanden og på Muddermukke" (side 88-89).

Til sidst ser de et lys i det fjerne:

"Se!Se!" råbte Jill ..... "Harfang!" råbte Eustace og Jill med glade, ivrige stemmer. "Harfang," gentog Muddermukke med trist og dyster stemme".

Bekvommeligt kristendom

Det er lykkedes Lewis med disse to små malende afsnit at fremstille et skræksce-nario for os af en kompromisernes og bekvemmelighedens kristendom, hvor ikke alene saltet er borte, men hvor Jesus selv er borte, hvor alt, han har fortalt os og bedt os at gøre, er glemt.

Til at begynde med fordi vi er, for trætte til at tænke på det, men lidt efter lidt går det ganske stille helt i glemme-bogen for os, hvad det vil sige at høre Jesus til og følge ham.

Jesu egen undervisning lige så vel som apostlenes advarer os om, at dette er en reel fare, ikke en tænkt fare.

Det ironiske - men i øvrigt ganske forventelige - i situationen er, at børn- enes konstante tænken på Harfang og herlighederne dér ikke gør dem friere og gladere. Tværtimod gør det dem mere og mere gnavvorne samtidig med, at de klarer mindre og mindre at kæmpe sig igennem.

Men endelig er "målet" i sigte. For et øjeblik fremkalder det begejstring - undtagen for Muddermukke. Han ved, at Harfang ikke er Aslans mål med dem.

Måske vil alt slutte her, faren for det er i hvert fald overvældende. Men det kommer ikke til at slutte her, for Aslan svigter ikke sine venner, selv ikke, når de eller to af dem svigter ham aller- mest.

De sidste tider og Herrens genkomst

Bibelskolens 16. seminar

Lørdag den 12. januar i København

Lørdag den 19. januar i Odense

Seminaret holdes i København i Nazarærens Kirke, Højnæsvej 60, i Odense i LMs missionshus, Vesterbro 9 B.

Seminaret begynder med kaffe kl. 9.30 og slutter 16.30

Tema: 1. Eskatologien (læren om endetiden) i kirkehistorien ved Sven Straarup.
2. "Personlig eskatologi" væsentligst i bibelsk belysning ved Louis Nielsen.

Seminaret vil bl.a. berøre emner som:

Vor personlige fremtræden for Herren på "vor Herres Jesu Kristi dag" - "mellemtilstanden": Hvor er de døde i Kristus mellem døden og genkomsten? Hvilket slags liv har de?

Himmelen: Hvad skal vi få tiden til at gå med?

Angsten for vore kære, som ikke er troende: Gives der "en mulighed mere"? Kan vi dømme om, hvordan det vil gå en bestemt person, når han eller hun står for den store hvide trone?

Der vil som sædvanligt også blive afholdt to diskussioner. I den første vil en af bibelskolens deltagere forsøge at svare på spørgsmålet: Hvorfor er der ofte så megen angst mellem kristne, når vi taler om Herrens genkomst? Hvorfor fremkalder det generelt mere bekymrede miner og pinlig tavshed end jublende glæde?

I en anden diskussion vil Sven Straarup forsøge at besvare spørgsmålet "Hvorfor besvarer Jesus spørgsmålet: "Er det få eller mange, som bliver frelst?", som han gør." Bliver der tid, vil Louis Nielsen give et bud på "Spørgsmål som børn stiller om Himlen, og hvordan vi besvarer dem?"

Anden diskussion bliver en Plenumdiskussion og omhandler følgende tre spørgsmål:

- 1) Hvordan prædike fortabelsen? Er det altid forkert at skræmme? Kan det ikke nogen gange være nødvendigt?
- 2) Er det tænkeligt, at det ender med "alles frelse", men at det er en viden, Gud beholder for sig selv?
- 3) Hvad bliver konsekvensen, hvis udgangspunktet for vor forkyndelse er, at Helvede ikke findes? a) med hensyn til vor gudsforståelse; b) med hensyn til vor opfattelse af os selv?

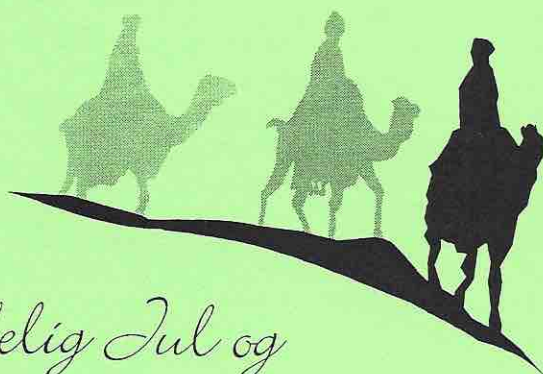
Som sædvanligt vil der også blive fortalt om det sidste nye fra Bibelskolen, ikke mindst om temaerne for seminarerne i sommeren 2002 og foråret 2003.

Deltagelse er gratis for Bibelskolens medlemmer; For alle andre deltagere koster deltagelse 60 kr, som dækker frokost, kaffe og seminarmateriale.

Tilmelding er nødvendig: Øst for Storebælt til Sven Straarup (44911641) senest 10. januar; vest for Storebælt til Joyce Deeks (66117321 eller 66132048) senest 17.januar.

Vel mødt til et forhåbentligt udbytterigt og muntert seminar

Perspektiv Bibelskole

*Glædelig Jul og
Godt Nytår*

"Kristent Perspektiv" udgives af Perspektiv Bibelskole. Sekretariatet v. Joyce Deeks, Lindevej 56, 5250 Odense SV. Redaktion: Carsten Thomsen (ansv. red), Hvidbjergvej 9, 1th, 2720 Vanløse, e-mail: carsten@thomsen.as, tlf. 38 71 25 74, Louis Nielsen, Lungstedløkken 2, 5250 Odense SV, tlf: 65 96 38 37, e-mail: louis.nielsen@mail.dk, Karl-Jørgen Helmich, Østergade 51, Trolldhede, 6920 Videbæk, tlf: 97 19 44 82. Bladet udgives 4 gange om året. Det udsendes gratis til studerende på Perspektiv Bibelskole. Årsabonnement: 85 kr.